OP DEN TWEESPRONG.

De vijfjaarlijksche wetenschappelijke balans der Rijksverzekeringsbank ¹⁾ heeft, zooals te verwachten was, een uitkomst gegeven welke voor dezen tak van staatsbedrijf zeer weinig bemoedigend is. Op een bedrijfsrekening, over het tijdvak 1903—1907, van bijna 31 miljoen gulden bedraagt het tekort bijna 42 ton (f 4189088.34⁵).

Voor eenigszins commercieel aangelegde mensen, die meer met financieele resultaten dan met de bedoelingen der financieele beheerders plegen te rekenen, is dit resultaat afdoende. Afdoende als veroordeeling van het bestaande stelsel der rijksverzekering. Niettemin, bij déconfitures van financieele instellingen is het nu eenmaal gebruikelijk te vertellen „hoe het gekomen is,” en dit gebruik is dan ook een der weinige, door de beheerders der rijksinstelling aan het veel gesmade particuliere initiatief ontleend.

Behoudens enkele, kleine en niet ter zake doende, postjes van verlies en zelfs van winst (bv. f 5000 koerswinst op effecten) wordt door den steller van het verslag het tekort als volgt ontleed: ²⁾
 Tekort op administratiekosten met inbegr. v. rente f 1.336.655.11⁵
 Verlies op de netto-premiën - 2.520.115.30

Rentederving wegens te late betaling:	
Van premien	f 187.650.00
Van restitutie van administratiekosten door risico-dragers . .	- 56.515.00
Van restitutie v. schadeloostellingen door risico-dragers.	- 71.160.00
Van restitutie van administratiekosten door den Staat	- 9.910.00
	- 325.235.00
	f 4.182.005.41 ⁵

¹⁾ Rijksverzekeringsbank, Wetenschappelijke balans op 31 December 1907, opgemaakt ingevolge artikel 17 der Ongevallenwet 1901. Deel I met 9 Bijlagen. Deel II: Statistiek betreffende de financieele uitkomsten der ongevallen-verzekering over het tijdvak: Februari 1903—31 December 1907.

²⁾ Opvallend is dat balans met toelichting en verslag, zijn onderteeekend alleen door den wiskundigen adviseur der Rijksverzekeringsbank Dr. J. H. Peek, en niet door het bestuur.

Over de wijze nu waarop dit tekort, in zijn bestanddeelen, verklaard wordt, en over de inrichting en den opzet van deze balans en toelichting, vooraf een paar opmerkingen van algemeenen aard.

Voor eerst deze, dat de zeer groote hoeveelheid werk en zorg, aan deze publicatie besteed, dikwijls niet in evenredigheid staat tot het gestichte nut. Deze balans is al te wiskundig, en al te weinig commercieel.

Zoo wordt b.v. een achttal pagina's, met heel wat algebraïsche formules, besteed aan de beschouwing der koerswaarde van effecten in verband met de uitlotingskansen: een in de leer der waarschijnlijkheidsrekening zeer bekende figuur, maar uit commercieel oogpunt niets meer dan een wichtigthuerei, aangezien het geheele verschil tusschen de aankoopwaarde van het fondsenbezit en zijn beurswaarde op 31 December 1907 even f 25000 bedraagt.

Zoo is merkwaardig hoe men, bij den reusachtigen tegenvaller op de administratiekosten, zich blijft vastklampen aan de — op Oostenrijksche gegevens steunende — formule, en zich aan allerlei wiskundige analyses van gezegde formule te buiten gaat. ¹⁾

Hoofdzaak is, met dat al, het streven om voor al den tegenspoed een zondebok te vinden, in plaats van naarstiglijk te wijzen op de verkeerdheden van het geheele wettelijke systeem en het gemis van zakenkennis en commercieel besef, zelfs binnen de greuzen van dat stelsel, bij het eigen beheer.

De zondebok is — na de sedert eenige jaren bestaande animositeit van sommige rijksbankambtenaren behoeft dit niet al te zeer te verwonderen — de risico-overdracht.

Geen oogenblik wordt verondersteld dat het tekort van ruim dertien ton op de kosten van administratie door bezuiniging en doelmatige organisatie in het vervolg voorkomen dient te worden; de risico-overdracht wordt (pag. 79) uit dezen hoofde voor twaalf ton

¹⁾ Eén opmerking veroorloof ik mij buiten den tekst. De taal in deze officieele publicatie is, hier en daar, allertreurigst. Zegswijzen als „eerstens en tweedens,” „bereids,” „met inachtname” zijn misschien het geheele dwangverzekeringstelsel „aangemeten,” maar een Nederlander doen zij (ik bedoel nu alleen de gewraakte uitdrukkingen) griezelen.

gedebiteerd. Het verlies op de netto-premiën van twee en een half millioen wordt (behalve dan zeer partieel ten aanzien van de havenbedrijven) niet verklaard als een gevolg van verkeerde tarifeering der verschillende bedrijven, maar het is alweer de risico-overdracht die beschuldigd wordt, door middel van een schifting van de risico's, dit tekort te hebben bewerkt.

De rentederving van drie en een kwart ton, ten slotte, wordt niet beschouwd als een gevolg van eigen verzuim tegen de noodzakelijkheid eener coulante afdoening van zaken en de elementaire eischen van bankbeheer, maar de risico-overdracht wordt te dezer zake met f 127.000 belast. En dat alles in een vorm die er op berekend schijnt de voorstelling te wekken als zouden, bij niet-bestaan der risico-overdracht, de op haar rekening geschreven tekorten niet zijn ontstaan.

Zooals bekend is, zijn de administratiekosten der rijksverzekeringsbank ontzachelijk gestegen: over de jaren 1903—1906 van 0.42 achtereenvolgens op 0.60, 0.97, 1.09 millioen; terwijl het jaar 1907 1.207 millioen aanwijst met, op 31 December van dat jaar, 881 man aan personeel. Op een bedrijfsrekening, over de vijf jaren, van bijna 31 millioen (waarvan bijna 16 millioen voor reserve) bedragen de administratiekosten ruim 4½ millioen. Op iederen gulden die over gemeld tijdvak, als direct den verzekerden werkmán ten goede komende, moest worden opgebracht, komt een bijslag van ruim 11 cent voor rekeningen van dokters en apothekers en van bijna 19 cent aan administratiekosten, ¹⁾ waarbij dan niet vergeten dient te worden dat, onder die administratiekosten, en de kosten van

¹⁾ Opzettelijk is deze beschouwing ten gunste der rijksadministratie zéér geflatteerd. Onder de ontvangsten zijn immers hier te reserveeren bedragen meegerekend, waarvan de kosten van beheer en uitbetaling eerst op volgende jaren komen te drukken. Door de reserve onder de uitbetalingen (ter berekening van het verhoudingscijfer) te begrijpen, ontkomt men aan het verwijt dat geen rekening wordt gehouden met het nog niet bereikt zijn van den evenwichtstoestand. Aan den anderen kant verzuimt men echter toekomstige administratiekosten op de reeds nu opgebrachte gelden in rekening te brengen.

Vergeeten moet voorts niet worden, dat hier als grondslag wordt genomen hetgeen aan schadeloosstellingen opgebracht en gereserveerd had moeten zijn, dus óók de 4 millioen deficit.

Raden van Beroep, en de gratis-diensten der posterijen, en de gratis-diensten der gemeentebesturen, niet begrepen zijn. Op elke 1000 gulden verzekerd jaarloon van de geheele industrie (onverschillig derhalve wie het risico droeg) bedroegen de administratiekosten van 1900 tot en met 1907 achtereenvolgens f 1.80, f 2.64, f 3.69, f 3.93, f 4.22. ¹⁾ Ook al neemt men in aanmerking dat, onafhankelijk van het aantal der verzekerden en hun totaal loonbedrag, de dienst voor de blijvende renten en schadeloosstelling van nagelaten betrekkingen tot aan het intreden van den zoogenaamden evenwichtstoestand verzwaaard wordt, ook al laat men het cijfer voor het beginjaar 1903 geheel buiten beschouwing, dan nog is het duidelijk dat dit accres bovenmatig is.

Met behulp eener uitvoerige analyse der Nederlandsche en der Oostenrijksche formule, rekent Dr. Peek uit waaraan de tegenvallers te wijten is. Het blijkt dan dat, reeds in 1906, de post voor salarissen van ambtenaren, reiskosten enz., en die voor huur van gebouwen, schrijfmateriaal en formulieren de verwachting met meer dan 100 percent overtrof. Dat wordt dan door verschillende omstandigheden verklaard. Vooreerst door den wachttijd van vier weken in Oostenrijk, hetgeen te onzent relatief zes maal zooveel schadeloos te stellen ongevallen geeft tegen 1.6 maal de netto-lasten, daar immers naar elk ongeval door een bevoegd ambtenaar (agent) een onderzoek moet worden ingesteld. Vervolgens doordat ook de betaalbaarstelling der schadeloosstelling voor kleine (spoedig afloopende) ongevallen meer werk medebrengt: immers, voor elken termijn zijn afzonderlijk een machtiging tot uitbetaling en een bewijs van toekenning op te maken. Voorts wijl men in Oostenrijk de premieberekening doet steunen op eenvoudige loonsopgaven, waardoor ginds de zeer tijdroovende en kostbare werkzaamheid van het contrôleren der loonlijsten vervalt. Eindelijk, door de hooge Amsterdamsche huurprijzen, het gemis van een behoorlijk administratiegebouw en de verspreiding van al de ambtenaren, over veel dikwijls tenauwer-nood bruikbare; gebouwen.

¹⁾ De loonbedragen zijn ontleend aan de Financieele Statistiek; de totalen der administratiekosten aan het Verslag der Rijksverzekeringbank over 1907.

Dit alles is, in hoofdzaak, ongetwijfeld juist. Hetgeen men zich echter met verbazing afvraagt is, of het dan niet is voorzien, en waarom men niet tijdig op ingrijpende verbeteringen bedacht was. Dat het ontbreken van een wachttijd, bij ontstentenis van ziekteverzekering, hier het werk reusachtig zou doen toenemen, kon toch iedereen reeds in 1903 weten, zelfs het Bankbestuur. Welke stappen zijn er gedaan om het instituut der loonlijsten — een extra-wissel niet alleen op de beurs maar ook op het goede humeur der geheele industrie — te verbeteren? Waarom — tenzij door een al te minutieuze naleving van wettelijke voorschriften welke trouwens gewijzigd hadden kunnen worden — werd vooral niet deze vereenvoudiging aangebracht, dat niet langer voor iederen ingescheurden nagel of blauwe plek een ambtenaar in beweging moest worden gezet? Wie of wat is er gebaat bij betaling van kleine en zeer kleine bedragen per week, met toekenningen en mandaten voor iedere maal dat een man naar 't postkantoor loopt om eenige guldens of een paar dubbeltjes te halen? En waarom is tot op heden berust in een uiterst kostbare en krachtenversnipperende verdeling der reuzenadministratie over tal van gebouwen en ouderwetsche heerenhuizen, in strijd met het voorbeeld dat ieder groote, particuliere, verzekerings- of bankinstelling geeft?

Het officieele antwoord op deze vragen ligt voor de hand en is trouwens, nu eens openlijk, dan weer in meer bedekte termen, herhaaldelijk gegeven. De Directie der Rijksverzekeringsbank beschouwt als haar eigenlijke taak, niet de commercieele leiding van een bedrijf, maar een allernauwkeurigste toepassing en uitvoering der ongevallenwet en der op die wet steunende voorschriften. Voor zoover zij, binnen het kader dier bepalingen, wellicht vrijheid van beweging hebben zou, is zij waarschijnlijk bovendien bemoeilijkt door de Regeering, zegge het Departement van Landbouw — in welke mate is natuurlijk niet na te gaan. Of, en zoo ja welke, personen „schuld“ hebben, is derhalve voor den outsider bezwaarlijk na te gaan. Het doet ook trouwens weinig af aan de hoofdzaak, die is, dat het wettelijk systeem niet deugt en pogingen om dat grondig of zelfs maar in onderdeelen, te herzien in de periode 1903—1907 niet zijn beproefd.

Om ons derhalve, voorloopig, bij de administratiekosten te

bepalen, ook thans weer heet het dat het instituut der risico-overdracht een aanzienlijke verhooging er van medebrengt. De juistheid dezer, nooit waargemaakte, stelling wordt ook nu niet aangetoond; en voor zoover gronden bijgebracht worden mag men vragen: „aan wien de schuld?“

Een der oorzaken, volgens het verslag, is deze:

„De afrekening van betaalde schadeloosstellingen met de risico-dragende organisaties of werkgevers vordert van de Rijksbank, speciaal van de afdeling Boekhouding, veel werk. In de eerste plaats kan dientengevolge de afdeeling Boekhouding niet volstaan met vermelding in hare boeken van de totaalbedragen der betalingen uit verschillenden hoofde, aldus als het ware de boeken der andere afdeelingen als memoriaal gebruikende doch moet zij kennis dragen van elke afzonderlijke uitbetaling, om de gespecificeerde vorderingen op de verschillende risico-dragers te kunnen opmaken. Daarbij komt dan nog de afrekening zelve, dus het opmaken der vorderingen met de daaraan noodzakelijk verbonden administratie en correspondentie“.

Dit laatste werk kan niet veel zijn, ¹⁾ het wordt trouwens als bijkomstig gememoreerd. Van meer beteekenis schijnt het hoofdargument. Ik zeg schijnt, want de strekking ontgaat mij. Begrijp ik de redeneering goed, dan zou voor de risico-overdracht iedere schadeloosstelling afzonderlijk geboekt moeten worden (op het hoofd van de onderneming waarin het ongeval voorviel) terwijl de Rijksverzekeringsbank dit voor haar eigen risico's niet zou doen.

Het eerste spreekt van zelf, het laatste komt mij ongeloofelijk voor. Specificatie van alle schadeloosstellingen op het hoofd van ieder risico is toch het a. b. c. van elk verzekerings-bedrijf: hoe zou, zonder dat, de verzekeraar ooit tot een juiste kennis van zijn verschillende risico's kunnen komen; hoe, zelfs

¹⁾ Volgens het verslag van 1907 zijn er 9 zegge negen risico-dragende organisaties, „Nova“ daaronder begrepen, en dertien — zegge 13 — eigen-risico-dragende werkgevers. Te samen het uitschrijven van twee en twintig (maandelijksche) rekeningen met al de geweldige administratie en correspondentie „daaraan noodzakelijk verbonden“. Door, bij het boeken der afzonderlijke posten, deze tegelijk op de rekeningen te noteeren, zijn laatstgenoemde altijd bij en behoeven slechts periodiek, na afsluiting, geteekend te worden.

in het stelsel der wet, de Rijksbank in de toekomst ooit een betrouwbaren maatstaf voor de toekenning der gevarenpercentages krijgen? Of nu, door de afdeeling Boekhouding dan wel door een andere, deze voor alle risico's onmisbare arbeid verricht wordt, zal wel op het zelfde neerkomen. Dat, in dit opzicht, de risico-overdracht extra-werk zou bezorgen, is derhalve ondenkbaar, tenzij men aanvaardt de al te ongerijmde veronderstelling, dat de Rijksbank voor zich het zelfde allernoodzakelijkste werk, in onkunde die aan moedwil greunt, verzuimt. ¹⁾)

„Verder dient te worden in aanmerking genomen, dat het instituut der risico-overdracht de administratie der bedrijven veelvuldig verzwaart, ten eerste door de afzonderlijke administratie, welke van mutaties ten opzichte van den risico-drager het gevolg zijn, ten tweede door de groote waarde, welke aan een uiterst nauwkeurige administratie moet worden gehecht ten einde allen twijfel aangaande den drager der kosten van eenig ongeval uit te sluiten. Het is niet waarschijnlijk, dat, zoo de Rijksbank eenig draagster van risico was, met zooveel zorgvuldigheid rekening zou worden gehouden met elke wijziging in de samenstelling van het beheer eener onderneming, noch dat kleine wijzigingen in dit opzicht aanleiding zouden geven tot het zuiver fictief aannemen van staking en aanvang van een nieuw bedrijf, zooals dit bijvoorbeeld thans noodwendig geschieden moet».

Voor dengene die met de praktijk der risico-overdracht, en de praktijken welke de rijksadministratie daaraan verbindt, onbekend is, moet dit wel als latijn klinken. Het geval is zoo. Wanneer een ondernemer zijn meerderjarigen zoon deelgenoot maakt in de fabriek, wanneer van twee firmanten er een sterft, wanneer zelfs de zetel der onderneming vijf minuten ver, doch over de grenzen der gemeente, verplaatst wordt, wanneer een gewone maatschap of firma wordt omgezet in een naamlooze vennootschap in al die en dergelijke gevallen vervalt de vergunning tot risico-overdracht van rechtswege, want de ondernemer (en met hem de onderneming) wordt geacht niet meer te bestaan. De «nieuwe» ondernemer is weer aangesloten

¹⁾ Ik kan niet anders dan deze veronderstelling met zeer veel reserve uitspreken. Mocht zij juist zijn, dan behoeft waarlijk de financieële débâcle geen verdere verklaring meer.

bij de Rijksverzekeringsbank, en een nieuw Koninklijk Besluit — met het verkrijgen waarvan soms een half jaar heengaat — is noodig om uittreding uit het rijksbankverband en nieuwe risico-overdracht mogelijk te maken. Dit veroorzaakt, stellig, veel last ¹⁾ en misschien (voor den outsider is dit moeilijk volledig te beoordeelen) veel werk en extra-administratie. Maar moet nu, voor een dergelijk verknoeien van tijd, geld en arbeidskracht, de risico-overdracht aansprakelijk worden gesteld? Waarom, als Pietersen zijn risico overdroeg, zal de overdracht „noodwendig” niet gelden voor zijn rechtverkrijgenden, hij moge dan heeten Pietersen en Zonen, Pietersen en Co., de Naamlooze Vennootschap voorheen Pietersen, of de weduwe Pietersen? De noodzakelijkheid voor een rijks-instituut, voor een ambtenaars-organisatie, om stiptelijk te volgen en slaafs zich te onderwerpen aan de gewrongen uitlegging eener wettelijke bepaling die niet anders dan wettelijke fictie is, kan desnoods als tijdelijke ver-ontschuldiging gelden. Het neemt niet weg dat, zelfs al acht men coulance in de praktijk uit den boeze, dan aandrang tot wijziging van het onpraktische wetsartikel had mogen worden verwacht. Dat, in ieder geval, het meer dan ongemotiveerd is de al te ambtelijke gedragslijn om te smeden in een wapen tegen de risico-overdracht.

Audere redenen, waarom de risico-overdracht bijzondere kosten van administratie zou veroorzaken, worden niet genoemd. Wel vindt men (blz. 77) nog een algemeenheid „dat in het bijzonder de werkzaamheden der afdelingen Boekhouding, Bedrijf en

¹⁾ Als staaltje van formalisme en hoog-ambtelijke plagerij nog het volgende geval uit de praktijk. Een bakker, die zijn risico had overgedragen, sterft. De weduwe, gehuwd in gemeenschap en krachtens testament bevoegd om tegen taxatie de geheele zaak voor zich te houden, „blijft koekbakken”. De zoons blijven, als voorheen, zich belasten met de leiding van het bedrijf, dat geen oogenblik stil staat. Noodig is nu: aangifte van staking van het bedrijf, aangifte van de uitoefening van een (geheel nieuw) bedrijf, request aan H. M. de Koningin tot risico-overdracht, aanvraag ten postkantore om nieuwe loonlijsten — alles in afwachting van het afkomen van het Koninklijk Besluit dat de oorspronkelijke risico-overdracht weer herstelt. Wat al lastige en tijdroovende overboekingen bij rijksbank en risico-dragend instituut, wat een plagerij voor een bakkerspatroon die toch wel wat anders en beters te doen heeft.

Wiskunde en Statistiek door de risico-overdracht zijn verzwwaard." Aangezien echter feitenmateriaal voor deze bewering niet geboden wordt, kan, ja, moet zij wel, buiten beschouwing blijven.

Van meer beteekenis schijnt deze grief, dat de risico-overdracht meer onkosten opleverde dan waarop, bij de samenstelling van de formule voor haar bijdrage in de administratiekosten, was gerekend. Zooals bekend is, bedroeg volgens de oorspronkelijke regeling de restitutie der risico-dragers en risico-dragende organisaties in de kosten twee derden van de som, waarop de Rijksbank voor haar eigen risico's aanspraak mocht maken (twee derden dus van het verschil tusschen bruto- en netto-rijksbankpremie). Deze vergoeding van $\frac{2}{3}$ werd voldoende geacht, wijl men van de risico-overdracht voor háár portefeuille verwachtte een belangrijke ontheffing van werk, dat de Rijksbank had moeten doen. Te weten de contrôle der loonlijsten. Het spreekt trouwens vanzelf (en het verslag erkent het) dat deze werkzaamheid „bij de voor particulier risico verzekerden veilig en het best aan de risico-dragers zelven konden worden overgelaten, aangezien de behartiging van een met het oog op de premies voor hen zoo essentieel belang, het best (sic) aan deze instellingen zelven kon worden toevertrouwd". Maar.... (het stáát er) „deze reductie kwam haar reden van bestaan te verliezen, toen effectieve contrôle op de loonlijsten achterwege bleef en de Bank zich in hoofdzaak beperkte tot het vragen van inlichtingen aan den werkgever, voor zoover de door dezen ingevulde loonlijsten daartoe aanleiding gaven". Met andere woorden: niet de grondslag, vergoeding van twee derden der voor de rijksbank normale kosten door de risico-overdracht was onjuist, maar de rijksbank heeft, voor eigen rekening, veel minder uitgegeven dan zij in het belang harer portefeuille had moeten doen. De rijksadministratie heeft dus, aan den eenen kant, haar kostenraming ver overschreden, aan den anderen kant — en dat is het allerergste — de voor haar bedrijf noodzakelijkste uitgaven achterwege gelaten. Wil men die uitkomst, als voor verbetering niet vatbaar, met gelatenheid aanvaarden, dan is het duidelijk dat de grondslag der bijdrage-berekening niet meer deugt en in de verhouding tusschen totaal-bedrag der administratiekosten en de verplichte bijdrage van de risico-

overdracht daarin, een wijziging komen moet. Gegeven de manier waarop de Rijksbank nu eenmaal werkte mag het waar zijn dat de risico-overdracht, meer dan zij bijdroeg, gekost heeft: een andere vraag is echter of zij minder heeft bijgedragen dan zij, bij de noodzakelijke uitgaven die de rijksinstelling in haar eigen belang had moeten doen en de andere die deze, in beider belang, had behooren te vermijden, had mogen kosten.

Ziedaar ook waarom het Koninklijk Besluit van 18 November 1908, waarbij het bedrag der kosten-restitutie voor de risico-overdracht nagenoeg verdubbeld is, op zijn best verdedigbaar is als middel om tijdelijk een gat te stoppen, maar in beginsel tegen de draad in gaat. ¹⁾ Het is een uitvloeisel van de fatale gedachte, welke ook in dit verslag schering en inslag is, dat het particulier initiatief in zake de ongevallenverzekering is een noodlottig of schadelijk aanhangsel, maar in elk geval een aanhangsel, van de rijksbank. Dat het dus heeft te vergoeden, niet de kosten welke het redelijkerwijze veroorzaken kan en mag, maar de kosten die rijksambtenaren met een omslachtige en ondoelmatige administratie gelieven te creëren. In plaats van een grondige enquête te gelasten naar beheer en werkwijze van de Rijksverzekeringsbank, heeft men vijf jaren lang zich getroost met de fable convenue, dat de dure administratie onvermijdelijk en hoofdzakelijk van de risico-overdracht het gevolg was. Onder de leuze dat de risico-overdracht meer bezwaart en minder bespaart dan redelijkerwijs zich liet aanzien, laat men háár betalen: terwijl geen enkele maatregel wordt overwogen — laat staan genomen — in de richting van een commercieel beheer waardoor de extra-bezparing (indien zij al bestaat) verdwijnt, de verwachte besparing werkelijkheid worden kan.

Met een beredeneering, zooals hier is weergegeven en aan

¹⁾ In een opzicht brengt echter dat Koninklijk Besluit een groote verbetering, n.l. voor zoover betreft den grondslag der berekening van de restitutie. Als maatstaf wordt n.l. aangenomen het aantal ongevallen, waardoor vermindering der ongevallen-frequentie door preventieve maatregelen niet alleen op de netto-premie, maar ook op de bruto-premie besparing geeft. Een prikkel te meer derhalve voor de risico-overdracht om haar bij uitstek sociale taak naar den eisch te volbrengen.

critiek onderworpen, komt ten slotte Dr. Peek tot de volgende resultaten. Het algemeene tekort op de administratiekosten, dus dat wegens de gebrekkige formule (lees: het omslachtig beheer) op alle risico's is geleden, bedraagt: . . 1) f 670.082.42

dat wegens te geringe restitutie van de risico-dragers (wegens de aangenomen verhouding van $\frac{2}{3}$, lees: wegens het niet betrachten dier verhouding). 2) - 598.992.88

Te zamen. . . f 1.269.075.30

Hierbij komt voor als renteverlies over het

totaal 3) - 67.579.81⁵

f 1.336.655.11⁵

De post sub 1), het algemeen tekort wegens de berekening der administratiekosten, kan in twee van f 135.306.33⁵ en f 534.776.36⁵ worden gesplitst, wanneer men afzonderlijk berekent het verlies over de voor de Rijksbank loopende risico's en de andere. Dr. Peek telt dan het grootste deel van dit tekort uit algemeene oorzaak, hetwelk derhalve evenzeer en tot een gelijk bedrag zou zijn ontstaan al was er van risico-overdracht nooit sprake geweest, op bij het bijzondere tekort dat, volgens hem, van de te geringe restitutie der risico-overdracht het gevolg is. „Het totaal van de laatste kolom (het speciale tekort, boven sub 2) vermeld) voegende bij het vroeger gevonden tekort ad f 670.082.42, wordt verkregen als verlies wegens te geringe vergoeding voor kosten van administratie f 1.269.075.30. Dit bedrag, hetwelk dus in den loop der jaren 1903—1907 langzamerhand is aangegroeid, wordt natuurlijk in het volledig tekort der Rijksbank op 1 Januari 1908, vermeerderd met de reute, als tekort teruggeevenden. Om derhalve te berekenen, welk deel van het tegenwoordig tekort van de Rijksbank van de te geringe vergoeding van administratiekosten is te wijten moet rente worden bijberekend”. En het slot van die berekening is de volgende voorstelling:

„In totaal is dus (!) op de administratie en verlies geleden van f 1.336.655.11⁵, waarvan betrekking heeft op de eigen verzekerden der Rijksverzekeringsbank. f 135.486.19⁵

op verzeeken, bij andere instellingen en voor risico van eigen-risico-dragende werkgevers - 1.201.168.92

Totaal. . . f 1.336.655.11⁵

Blijkbaar is deze geheele methode van splitsing en samenvoeging er op berekend om, ik zeg niet als eindresultaat bij dengene die haar kent, maar als eindindruk op den lezer, te verkrijgen dat van de bijna 13½ ton administratie-tekort er ruim 12 vermeden zouden zijn, indien de risico-overdracht maar niet had bestaan. Terwijl, zelfs als men de cijfers en de rede-neering van Dr. Peek volledig en zonder eenige critiek overneemt, het tekort uit dien hoofde nooit meer dan 5½ ton bedragen kan. Ik onthoud mij van iederen commentaar.

Ruim twee en een half millioen bedraagt het verlies op de netto-premiën.

Dit wordt, nagenoeg uitsluitend, toegeschreven aan de verliezen in het havenbedrijf (f 2.512.848.90 van de f 2.520.115.30) terwijl, volgens het verslag, zelfs met inbegrip van deze verliezen, alle netto-premiën de totale belasting met 2.4 millioen hebben overtroffen. Waaruit dan moet volgen dat de risico-overdracht alweer de ware schuldige is.

Inderdaad is de oorzaak van het tekort op de premiën de geheel onoordeelkundige samenstelling van het tarief. Dat tarief heeft twee gebreken: het is, vooreerst, in totaal te laag; het is, in de tweede plaats, over de verschillende risico's, zeer ongelijkmatig verdeeld.

De eerste stelling zal niet zoo grif worden toegegeven als de tweede. Immers volgens het verslag zijn de netto-lasten door de premiën gedekt als men het havenbedrijf (sedert 1908 belangrijk verhoogd) buiten beschouwing laat en zou er zelfs, als de Rijksbank door verdrijving der risico-overdracht naast de „kwade” ook alle „goede” risico's had gehad, ondanks het havenbedrijf 2½ millioen winst zijn gemaakt.

Hoe ongerijmd de veronderstelling is dat een risico, verzekerd bij de rijksinstelling, even goed blijft als verzekerd voor eigen, althans voor particuliere, rekening, zal straks blijken. Maar al ware zij juist, dan nog zou een generale tariefsverhooging onmisbaar zijn.

Een van de voornaamste fouten in het verslag is, dat men bij de conclusies betreffende de periode 1903—1907 de jaren 1903 en 1904 als geheel normale jaren beschouwt, en daarom komt tot een gemiddelde dat, wat de periode op zich zelf

aangaat (en dus voor de balans) exact mag heeten, maar dat, met het oog op de toekomst, zeer geflatteerd moet zijn. Dat immers, gedurende de eerste jaren, toen de verzekerde werklieden met de voordeelen der wet nog niet vertrouwd waren, de belasting ver beneden het normale moest blijven, ligt voor de hand en wordt trouwens door de cijfers bevestigd.

Beschouwt men de verhouding tusschen netto-lasten en netto-premie alléén voor de Rijksverzekeringsbank, dan is het resultaat: (de excedenten gedisconteerd naar hun waarde op 1 Januari 1908):

	Overschot.	Tekort.
1903	282.918.60	
1904		167.718.60
1905		603.463.00
1906		1.042.649.00
1907		979.202.30
	282.918.60	2.803.033.90

Met andere woorden, het tekort, over 5 jaren f 2.520.115.30, wordt over de laatste drie jaren (de eenige basis voor een deugdelijke berekening met het oog op de toekomst) f 2.625.314.30.

Op andere wijze komt dit verschil uit, als men alle risico's (ook dus die van de risico-overdracht) te samen neemt. Ik ontleen deze gegevens betreffende de eindresultaten der verschillende bedrijfspgroepen aan de Financiële Statistiek (deel II), terwijl het percentage dat de lasten van het loon gedurende de laatste drie jaren uitmaken, door mij bijberekend is.

	Lasten in pCt. van het loonbedrag voor de geheele industrie over:	
	1903—1907	1905—1907.
I. Aardewerk, glas, kalk enz.	1.38	1.48
II. Diamant en andere Edelsteenen	0.18	0.17
III. Boek- en steendrukkerij enz.	0.50	0.54
IV. Bouwbedrijven.	2.42	2.60
V. Chemische nijverheid	0.95	1.11
VI. Hout-, kurk-, stroobewerking	1.84	2.01
VII. Kleding en reiniging.	0.67	0.66
VIII. Kunstnijverheid	0.77	0.83
IX. Leder, wasdoek, caoutchouc	0.94	1.14
X. Oer, steenkolen, turf	1.91	2.03
XI. Bewerking van Metalen	1.50	1.60
XII. Stoom- en andere werkt. instrumenten enz.	2.08	2.19
XIII. Scheepsbouw, vervaardigen van Rijtuigen.	2.73	2.85
XIV. Papier enz.	1.47	1.64
XV. Textiele nijverheid	0.60	0.53
XVI. Gas en electriciteit.	0.87	0.91
XVII. Voedings- en genotmiddelen	1.12	1.17
XVIII. Handel, verkeerwezen enz.	2.89	3.09
I—XVIII. De geheele industrie	1.91	2.04

Voor de geheele industrie zijn de percentages welke de lasten van het loon uitmaken over de vijf jaren resp. 1.54, 1.82, 1.93, 2.07, 2.12. Neemt men voor de laatste drie jaren het totaal der netto-premies (Dl. I pag. 81), dan bedragen deze f 17.324.472, tegen een bedrag van netto lasten ad f 16.919.823, (in percentage van het loon over dat tijdvak ad ruim 827 millioen resp. 2.093 tegen 2.044). Het overschot wordt dan al zéér klein (even vier ton en nog niet $\frac{1}{2}$ per mille). Zoodra men echter als basis voor de toekomst het resultaat van het laatste jaar neemt (hetgeen toch, wil men veilig gaan, wel minimum mag zijn) overtreft het totaal der netto-premie ¹⁾ ad f 6.140.376 de totaal-lasten ad f 6.054.769 nog slechts met ruim 65.000 gulden (premie-percentage 2.15 tegen lasten-percentage 2.12).

Wanneer dus het opzet gelukte om de goeden voor de kwaden te laten betalen, zou de rijksbank vermoedelijk met een kleine verhooging der netto-premie (altijd de geheele industrie en bloc beschouwd) kunnen rondkomen. Zij zou zelfs aan haar sedert ingetreden, aanmerkelijke verhooging der premie van het havenbedrijf voldoende hebben om wellicht nog een deel van haar verlies op administratiekosten en rentederving wegens te late betaling (dat natuurlijk ook crescendo zou gaan) te dekken. Inderdaad echter zou het deficit blijven bestaan doch het gat gestopt worden door een geweldmaatregel: een extra-belasting van, zeg $2\frac{1}{2}$ ton per jaar, ²⁾ op de ondernemers wier risico geringer is, hetzij algemeen krachtens den aard van het bedrijf, hetzij speciaal door hun eigen voorzorg en oplettendheid.

Maar, afgezien nu van de totale netto-belasting in haar ge-

¹⁾ Waarschijnlijk is deze rekening ten gunste van de Rijksbank geflatteerd, wijl vermoedelijk (Dl. I pag 81) het netto-premiebedrag over $\pm \frac{1}{3}$ van het loon, voor rekening van de risico-overdracht verzekerd, berekend is naar het middelste gevarenpercentage in elke klasse. Als dat zoo is (opheldering wordt hier niet gegeven) moet dit vooral in het stelsel der Rijksbank zelve evident onjuist zijn, daar zij immers aan al die „uitgezochte” en „zeer goede” risico's, indien bij haar zelve verzekerd, krachtens de wet een lager percentage dan het normale zou behooren toe te kennen, derhalve op minder netto-premie-inkomsten zou kunnen rekenen.

²⁾ Het tekort op de premies der Rijksbank bedroeg voor 1907 f 979.202, waarvan f 752.672 voor het havenbedrijf. Rest — gesteld dat het havenbedrijf in de toekomst geheel gedekt wordt — f 226.530.

heel, blijkt de dringende noodzakelijkheid eener algemeene herziening van het rijksbanktarief in de onderdeelen: met dien verstande dat sommige bedrijven (zooals het havenbedrijf) aanmerkelijk moeten worden verhoogd, terwijl andere recht hebben op verlaging. Op dit punt ziet men een fundamenteele tegenstelling tusschen Rijksbank en risico-overdracht. Terwijl laatstgenoemde er op uit is om ieder bedrijf te laten betalen naar het dat bedrijf, overeenkomstig verzekeringskansen, aanklevende risico, tracht de Rijksbank hier lijnrecht tegen in te gaan door haar tarief zoo lang mogelijk ongewijzigd te laten. Het grove verzuim in dit opzicht, hetwelk aan opzet greust, wordt met zooveel woorden erkend.

„Voor het overige hebben de particuliere verzekeringsorganisaties zich begrijpelijkerwijze toegelegd op de verzekering van de meest voordeelige risico's. Zoo viel op den grond van uitkomsten over het jaar 1903 (sic) reeds onmiddelijk (sic) te vermoeden, dat voornamelijk in de groep der bouwbedrijven verschillende te hoog geclassificeerde bedrijven zich bevonden, en latere ervaringen hebben dit vermoeden ten volle bevestigd. Van deze bedrijven is dan ook het overwegend grootste gedeelte uit het verband der Rijksbank getreden; zoo het schildersbedrijf, voor hetwelk de netto-belasting gemiddeld over 1903—1907 1.46 pCt. van het loonbedrag beliep, terwijl de gemiddelde Rijksbankpremie 3.673 bedraagt; het stucadoorsbedrijf, waarvoor de overeenkomstige cijfers zijn 2.91 en 3.673; het metselaarsbedrijf, voor hetwelk 2.89 en 3.673; het timmerliedenbedrijf, voor hetwelk 1.92 en 4.521 respectievelijk de netto-belasting en de premie per f 100.— loon aangeven. Maar ook in andere bedrijfsgroepen waren dergelijke bedrijven aan te wijzen of te vermoeden, zooals bv. het steenbakkersbedrijf ¹⁾ en de diamantindustrie. In alle genoemde bedrijven nam het aanvankelijke reeds hooge percentage, dat van het betrokken loon buiten de Rijksbank was verzekerd, gemeenlijk nog toe, of wel het bleef tot het jaar 1907 gehandhaafd. In het schildersbedrijf nam het bij

¹⁾ Ten aanzien van het steenbakkersbedrijf zonder krachtwerktaig is deze bewering zelfs feitelijk onjuist. Volgens de financiële statistiek (N° 37) bedroegen voor de enkelvoudige resp. de samengestelde ondernemingen de midden (bruto) premies 1.047 (later 1.130) tegen de (netto) belasting 1.88 en 7.63!

vennootschappen of vereenigingen verzekerde loon toe van 81.22 tot 87.30 pCt. van het totaal, in het metselaarsbedrijf van 74.38 tot 79.13 pCt., in het stucadoorsbedrijf van 82.15 tot 86.46 pCt., in het timmerliedenbedrijf van 72.71 tot 81.49 pCt.

Indien de stelling, hoezeer de risico-overdracht tegen ambtelijke willekeur een onmisbaar correctief is, nog bewijs noodig had, zou het hier afdoende geleverd zijn. Het is toch waarlijk die schilders, stucadoors, metselaars en timmerlieden niet kwalijk te nemen, dat zij er voor bedanken 50 tot 100 percent méér te betalen dan hun bedrijfsrisico bedraagt. De fout zit uitsluitend bij een rijksinstelling die, na haar „onmiddellijke“ ontdekking na 1903 dat deze bedrijven veel te hoog geclassificeerd waren, niet onmiddellijk voor verlaging der classificatie zorgde, in plaats van deze ondernemers als *taillables et corvéables à merci* te beschouwen.

En evenzeer spreekt het van zelf, dat bij de te laag getarifeerde bedrijven (smederij zonder krachtwerktuig, vervaardigen van fijn aardewerk, glasblazerij) de ondernemers — niet door de risico-overdracht „uitgestooten“ werden, tenzij dan misschien door enkele maatschappijen die tegen vaste premie verzekeren, maar — zich haastten gebruik te maken van de voordeelen welke de al te milde Rijksbank hun bood en die de risico-overdracht niet bieden kon: een verzekering ver beneden den kostprijs. Reeds in 1903, het verslag erkent het, bleek de te lage tarifiering der katoenweverij ¹⁾; wat te denken van een bedrijfsleiding, die dit tarief ongewijzigd liet tot op den huidigen dag? Wat verder te denken van de premies voor het havenbedrijf (waarop door de Rijksbank in vijf jaren ruim 2½ millioen verloren werd) welke, ofschoon uit de statistiek van 1903 reeds de te lage indeeling van het bedrijf bleek, eerst in 1907 (en toen nog zeer onvoldoende) werden verhoogd? ²⁾

¹⁾ Dat desniettemin dit bedrijf toch voor 70 pCt. elders verzekerd bleef is dan ook uitsluitend te verklaren doordat de werkgevers, terwille van het beginsel van het onderling risico dragen, zich financieele offers getroostten.

²⁾ Het argument dat voor voldoende verhooging der premie wetswijziging noodig was, is voor de Rijksbank een zeer gedeeltelijk excuus, en in 't geheel geen voor het ongelukkige systeem, om premies bij wet en wettelijke voorschriften te willen vast stellen.

Het is derhalve duidelijk dat de belangrijke verliezen die de Rijksbank op de netto-premieën heeft geleden, een gevolg zijn harer tarifeering; dat de schuld niet ligt en niet liggen kan bij een „schiftende” en „uitstootende” risico-overdracht, maar bij een classificatie welke, krachtaus haar aard, de te hoog geclassificeerde bedrijven in de armen der risico-overdracht drijft, de te laag geclassificeerde door het aanbod van verzekering beneden kostprijs naar de Rijksbank lokt. De eenige die in dit opzicht zich beteren moet — en dit reeds sinds lang had moeten doen — is de rijksadministratie zelve. Dat dit nagelaten werd met opzet, om, door een werken beneden de markt het instituut den risico-overdracht onmogelijk te maken, geloof ik niet. Wel echter treft in dezen Rijksbank-directie en Regeering het verwijt van schuldige nalatigheid, doordat zij de ernstige fouten in het tarief niet bijtijds zagen, althans onmachtig waren deze tijdig te verbeteren.

Behalve een algemeene electie (die inderdaad selectie is) van de hoog geclassificeerde bedrijven, verwijt het verslag der risico-overdracht een bijzondere schifting van gunstige risico's in dezelfde bedrijfssoort. „Ten deele is deze schifting ongetwijfeld geheel automatisch tot stand gekomen, daar het voornamelijk groote, goed ingerichte ondernemingen met regelmatig en gelijkmatig bedrijf zijn geweest, welke, met de meeste publiek-rechtelijke lichamen uit het verband de Rijksbank zijn getreden. Gaat men de oorzaken der voortdurende stijging van het ongevallengevaar na, voor zoover deze als vaststaand en algemeen erkend kunnen gelden ¹⁾, dan is het duidelijk, dat deze meer bij het aan de Rijksbank overgelaten klein bedrijf en middelbedrijf, dan bij staatsbedrijf, gemeentebedrijf of groot-industrie tot uitdrukking kwamen, terwijl verder staats- en gemeentebedrijven dikwijls op zoozeer van de normale afwijkende wijze

¹⁾ Of, onder de vaststaande en als algemeen erkend geldende oorzaken door het Rijksbankbestuur ook simulatie en aggravatatie begrepen worden, blijkt niet. Toch zijn m. i., juist deze factoren van belang voor de geringere toeneming der ongevallen-frequentie bij staats- en gemeentebedrijven. Doordat immers die bedrijven voor iederen werkman recht op pensioen in uitzicht plegen te stellen, waarop echter toch iedere uitkeering krachtens de ongevallenwet in mindering wordt gebracht, spreekt het van zelf dat de bewuste en onbewuste rentejacht aanmerkelijk wordt vermindert.

worden uitgeoefend, dat inderdaad een veel geringer gevaar dan het gemiddelde vooraf was te verwachten."

De grief van den auteur van het verslag is ons alweer niet geheel duidelijk. Zou hij dan wenschen dat voortreffelijk ingerichte groot-bedrijven niet de vruchten plukken van hun betere inrichting, van de extra-kosten die zij maken, juist teneinde zooveel mogelijk ongevallen te voorkomen? Kan uit het oogpunt van individueele rechtvaardigheid zoowel als uit dat van sociale politiek, het een oogenblik verdedigd worden dat het modelbedrijf meedraagt in de kosten van verwaarloosde en slecht ingerichte ondernemingen; dat de vooruitziende en voorzichtige werkgever geprikkeld wordt om voor ongevallengevaar even zorgeloos te worden als zijn concurrent wijl hij toch evenveel als laatstgenoemde in de algemeene ongevallenkosten zal hebben bij te dragen? De fout, de cardinale fout zit hier alweer in de schablonenhafte wettelijke regeling van het Rijksbanktarief, in de indeeling van elke bedrijfssoort in een gevarenklasse met een minimum- en een maximum-gevarenpercentage, welke in den regel als minimum veel te hoog en als maximum veel te laag zijn, dus te weinig speling laten om de zeer uiteenlopende risico's binnen elke bedrijfssoort naar den eisch te waardeeren.

Daarbij nu dient vooral niet vergeten te worden, dat er niet alleen zeer uiteenlopende risico's zijn, maar dat een grondig selectieproces tevens de strekking heeft ze te verbeteren. Het ligt toch voor de hand, dat de ondernemer die bij de uitkomsten der verzekering een direct geldelijk belang heeft, juist daarin een prikkel vindt om, zelfs met allerlei opofferingen aan tijd en geld, op preventie van ongevallen bedacht te zijn.

Vrijwel terloops wordt de mogelijkheid van dergelijke preventieve werkzaamheid in het verslag ontkend. Het groote succes der Centrale Werkgevers Risico-Bank, het grootste van alle risico-dragende lichamen en tevens daarom het belangrijkste, wijl het naar coöperatief systeem (omslag der verzekeringskosten over bedrijfsgroepen) verzekert, wordt uitsluitend toegeschreven aan de omstandigheid dat onder de bij haar aangeslotenen grootendeels groot-industrie en publiekrechtelijke lichamen zich bevinden. Een bewering, die, in haar algemeenheid, zelfs feitelijk onjuist is. Aan den anderen kant, de onmogelijkheid om het risico te "drukken" (bedoeld zal wel zijn te verminderen) tracht men aan

te toonen met een beroep op de uitkomsten van een der grootste maatschappijen die tegen vaste premie verzekeren (De Nieuwe Eerste Nederlandsche), terwijl het toch voor de hand ligt dat, juist bij risico-overdracht tegen vaste premie, het belang van den werkgever om preventief tegen ongevallen op te treden precies hetzelfde is, als ware hij bij de Rijksbank aangesloten.¹⁾

De preventie van ongevallen, hoezeer ook bestreden, bestaat wel degelijk. In de eerste plaats is zij mogelijk door de zuiver technische veiligheidsinrichtingen.

Ongetwijfeld zou het onverstandig zijn de resultaten der werkzaamheid in deze richting te overschatten. Het aanbrengen van beveiligingen aan machinedeelen is dikwijls duur, en, wat erger is, de inrichtingen belemmeren den nog niet gewenden arbeider dikwijls dermate in zijn werk dat hij, ondanks verbodsbepalingen, de beveiligende inrichtingen wegneemt en daardoor nog eerder een ongeval krijgt dan anders het geval zou zijn. Bovendien zijn, al worden op dit gebied haast dagelijks nieuwe uitvindingen gedaan, de veiligheidsinrichtingen veel minder geëigend het aantal der ongevallen in het algemeen, dan wel enkele categorieën van zware ongevallen te beperken. Als voorbeelden zij hier herinnerd aan de zware lichamelijke letsels die ontstaan kunnen door cirkelzagen, liften, onbedekte in beweging zijnde machinedeelen. Maar in deze richting is dan ook reeds veel, en wordt nog dagelijks meer, bereikt. De Unfallverhütung is in Duitschland reeds een zelfstandige tak van, technisch-sociale, wetenschap met uitgebreide literatuur en, wat meer zegt, met aanwijsbare resultaten.

Praktisch van nog grooter belang voor de ongevallenpreventie — en nu veel meer ter voorkoming van het groote getal kleine ongevallen — zijn zorg, orde, en maatregelen van organisatie, welke in een fabriek of werkplaats worden angewend. Opvallend bv. is — ik durf dit schrijven krachtens ervaring — hoezeer vervanging op eenigszins ruime schaal van los personeel door

¹⁾ Het is dan ook zeer aannemelijk, dat verzekeraars tegen vaste premie zich moeten bepalen tot het uitkiezen der te hoog getarifeerde bedrijfssoorten, en in iedere bedrijfssoort, van de risico's die reeds het gunstigst zijn. In dit opzicht is ongetwijfeld de sociale taak van de onderlinge (coöperatieve) risico-overdracht veel ruimer.

vaste werklieden, de frequentie doet dalen. Een ander voorbeeld: op tal van fabrieken bestaat de goede gewoonte den Zaterdag als halven dag te beschouwen, voor poetsen bestemd: evenwel met deze slechte gewoonte erbij, dat wie met schoonmaken (poetsen) klaar is, naar huis kan gaan. Zoo'n regeling werkt, het kan niet anders en de ervaring bevestigt het, de onvoorzichtigheid in de hand; de koortsachtige gejaagdheid aan 't einde van de week om weg te komen bezorgt tal van ongevalletjes welke, door het bepalen van een vast uur voor heengaan, vermeden kunnen worden. Evenzoo is merkwaardig hoeveel ongevallen ontstaan door vallen, wijl gereedschappen over de vloer slingeren of materiaal en afval niet behoorlijk worden opgeruimd. Van groot belang zijn voorts de, door boeten, schorsing en desnoods ontslag streng te handhaven, voorschriften aan de arbeiders, als verbodsbepalingen om bewegende machine-deelen te poetsen en te olieën, om riemen aan te leggen of af te nemen aan in gang zijnde machines, om zich te bevinden op gevaarlijke plaatsen waar zij niet noodig hebben, enz. enz.

Een derde middel, nu minder tot voorkoming van ongevallen dan wel tot besparing van ongevallenkosten, is een nauwlettende contrôle. Dat in dit opzicht de Rijksverzekeringsbank, mede tengevolge van haar centralisatie, al te ambtelijk werkt, zal gereedelijk worden toegegeven. Toch zal, ook met de meest uitgebreide decentralisatie, de beste contrôle altijd zijn in fabriek en werkplaats zelf, van den werkgever en . . . van de medearbeiders ¹⁾ Hier nu ontwikkelt de risico-overdracht een groote kracht. Meer dan het verst gedreven ambtelijk plichtsgevoel wekt het assuradeursbelang, hetzij bij den werkgever, hetzij achter den werkgever, ²⁾ op tot nauwgezette contrôle. Duidelijke en nauwkeurige vaststelling van de wijze waarop en de omstandigheden waaronder een ongeval plaats had, zoowel als toezicht dat een geheele herstelde patiënt zijn wettelijken invaliditeits-

¹⁾ De laatste kan zelfs al te goed zijn: herhaaldelijk ben ik althans in de praktijk getroffen door de aan hardvochtigheid grenzende strengheid tegen rentetrekken van medearbeiders die in een fonds medebelanghebbenden waren.

²⁾ In dit opzicht vervult natuurlijk de assuradeur tegen vaste premie ook een taak, al heeft hij van den werkgever zelf wellicht minder medewerking te verwachten.

toestand niet noodeloos rekt, 'zijn uit den aard der zaak van het grootste belang. En, het spreekt van zelf, wat door de centrale rijksinstelling wordt afgedaan met brieven en formulieren, doet een risico-dragende maatschappij of vereeniging af, mondeling of per telefoon.

Deze besparing op ongevalkosten 'komt treffend uit door de verdeeling der kosten van geneeskundige behandeling over rijks-verzekeringsbank en risico-dragende organisaties, in het tijdvak 1903—1907.

	Aantal ongevallen.	Kosten van gen. schadeloosstelling.	Kosten per ongeval.
De Rijksverzekeringsbank	79.680	f 908.792.54 ⁵	f 11.40 ⁵
De risico-dragende organisaties	166.758	„ 1.713.776.95	„ 10.27 ⁵
De eigen-risico-dragende werkg. ¹⁾	16.740	„ 135.835.25	„ 8.11 ⁵

Hier moeten alle theorieën van „uitzoeken“, „schiften“, „uitstooten“ van risico's wel falen. Immers geneeskundige behandeling zal haast bij ieder ongeval voorkomen, en zelfs met de beste argusoogen zal het toch wel niet mogelijk zijn die ondernemingen uit te zoeken, waarin nu toevallig zeer veel arbeiders werkzaam zijn van wie a priori een groote mate van herstellingsvermogen na eventueele ongevallen kan worden verwacht. ²⁾

Een laatste oorzaak van het tekort is de rentederving wegens te laat gedane betalingen, tot een totaalbedrag van ruim 3¼ ton.

Het grootste deel, f 187.650 wordt toegeschreven aan de late betaling der premïen, terwijl op rekening der risico-overdracht wordt geschreven voor: wegens te late restitutie van administratiekosten f 56.515, wegens te late restitutie van in voorschot gedane betalingen f 71.160, in 't geheel dus f 127.675. Eindelijk is er een post voor rentederving van f 9910 ten laste van den Staat, ter zake van de late restitutie der ambtenaars-bezoldigingen.

Het blijkt dus (al wordt dat in het verslag met geen enkel woord erkend) dat althans in dit opzicht de risico-overdracht een zeer aanmerkelijke besparing heeft opgeleverd. Immers, de jaar-

¹⁾ Dit staatje is ontleend aan het Orgaan der Centrale Werkgevers-Risico-Bank, van 15 Januari 1909.

²⁾ Slechts in sommige opzichten zou electie theoretisch denkbaar zijn: in zoover b.v. als bij losse arbeiders een sterker drang naar aggraviatie dan bij vaste werklieden mag worden verondersteld.

loonbedragen voor rijks- en particuliere risico verzekerd zijn in de periode 1903—1907 resp. 355 en 949 millioen, de netto-premiebedragen resp. f 6.6 en 20.8 millioen.¹⁾ Een verhouding derhalve van 1:2.66 en 1:3.15. Neemt men, voorzichtigheidshalve (in aanmerking genomen de mogelijkheid dat onder de werkgevers met eigen of overgedragen risico het percentage der trage premiebetalers geringer zou zijn,) de verhouding 1:2; dan zou, bij een monopolie der Rijksverzekeringsbank, het tekort wegens te late premiebetaling hebben bedragen $3 \times f 187.650 = f 562.950$, terwijl het tekort aan rentederving thans bedroeg $f 187.650 +$ (ten laste de risico overdracht) $f 56.515 + f 71.160 = f 315.325$; een besparing derhalve van f 247.625. Terloops zij bovendien opgemerkt dat, bij monopolie der Rijksbank, ook haar verlies door algeheele wanbetaling en oninvorderbaarverklaring der premiën (thans f 40.000) aanmerkelijk, zij het daarom niet in rechte evenredigheid, zou zijn verhoogd.

Overigens valt van het renteverlies slechts één ding te zeggen; dat het zoo spoedig mogelijk behoort op te houden. Ten aanzien der bij de Rijksbank aangeslotenen door een evenredige verhooging der premiën of door (hetgeen zeker billijker is maar waarschijnlijk meer administratieve bezwaren medebrengt) den achterstalligen debiteur de wettelijke interessen in rekening te brengen. Ten aanzien van den risico-dragende werkgevers en organisaties zoowel als ten aanzien van den staat, door eveneens over het achterstallige rente in rekening te brengen. Met een eenvoudige rekening-courant-boekhouding over een twintigtal hoofden is dit resultaat te bereiken.

De slotsom waartoe deze beschouwingen leiden, is uitgedrukt in het opschrift boven dezen commentaar.

Wij komen op den tweesprong.

Het ongelukkige resultaat der rijksongevallen-verzekering eischt voorziening; een voorziening zóó afdoende dat, menschelijkerwijs gesproken, iets dergelijks voor het vervolg onmogelijk zal zijn. De Rijksbank, althans voor zoover men het verslag bij haar

¹⁾ Vermoedelijk zijn echter, zooals reeds vroeger is opgemerkt, voor de risico-overdracht de fictieve netto-premiebedragen te hoog berekend (n.l. naar het midden-percentage).

vijfjaarlijksche balans als een getuigenis harer directie mag beschouwen, wenscht bestendiging van den bestaanden toestand: met dien verstande dat, door uitdrijving der risico-overdracht, zij als monopoliste de vrije hand zal hebben om haar tekorten te dekken naar het beginsel van draagkracht, desnoods naar willekeur en zonder eenig beginsel, in plaats van naar de, uit ervaring af te leiden en te corrigeeren, risico-kansen. Dat dit doel niet te bereiken is, zoolang de risico-overdracht bestaat, is duidelijk.

Omgekeerd zal deze laatste nooit geheel tot haar recht komen zoolang, tengevolge een tarief der Rijksverzekeringsbank dat met alle eischen van verzekeringstechniek strijdt, sommige (te hoog getarifeerde) risico's haar in de armen worden gedreven, andere (te laag getarifeerde) haar kunstmatig worden onthouden of onttrokken. Haar kracht om ten gunste der ongevallen-preventie werkzaam te zijn wordt aldus in tal van gevallen lam gelegd.

Het tegenwoordige stelsel — dit alleen kan men den bestrijders der risico-overdracht toegeven — is, in zijn tweeslachtigheid, op den duur onhoudbaar. Het schiep een rijksbedrijf, gebonden in een keurslijf van wettelijke bepalingen, belemmerend om commercieel te handelen zelfs als het te eeniger tijd daartoe roeping mocht gaan gevoelen, en daardoor voorbeschikt om altijd of met deficits te werken, of zoo duur, dat het geheele kostbare en omslachtige apparaat voor eigen portefeuille niets overhouden kan. Aan den anderen kant stempelde diezelfde wet de risico-overdracht formeel tot een aanhangsel van het regtsbedrijf, zelfs al mocht zij de geheele markt veroveren; blijvend gebonden aan rijkstarifeering en rijksomslachtigheid in administratie, zal zij nooit haar gunstige economische en sociale werking, besparing op de kosten der industrie en preventie van ongevallen, ten volle geldend kunnen maken.

In beginsel zijn er derhalve slechts twee uitwegen. Of wel — zooals de Rijksverzekeringsbank wil — dat de risico-overdracht wordt uitgedreven. De ongevallenverzekering houdt dan op verzekering te zijn: zij wordt ongevallen-verzorging op staatskosten, waarbij, met consequente terzijdestelling van het beginsel dat ongevalkosten in de industrie als haar op den consument te verhalen productiekosten moeten worden aangemerkt, men de middelen tot dekking zoekt waar men ze grijpen en vangen kan:

bij andere industrieën of uit de algemeene rijksschatkist. Of wel de risico-overdracht moet niet alleen feitelijk de regel worden (dat is zij nu reeds), maar ook in het wettelijk systeem; de rijksverzekering, nu werkelijk verzekering, heeft dan een taak van aanvulling, van concurrentie des needs, waarbij zij zich zal hebben in te spannen om zich aan de maatschappelijke behoeften zoowel als aan de eischen van commercieel beheer aan te passen.

Welke oplossing mij de juiste voorkomt kan, mede naar aanleiding van deze critiek, niet twijfelachtig zijn. Een grondige reorganisatie in de gewenschte richting zal echter heel wat, niet alleen aan kennis en overleg, maar ook aan goeden wil en doorzettingsvermogen vereischen. Moge zij in het belang der nationale industrie maar vooral ter wille van het zegenrijke beginsel der ongevallenverzekering, niet te lang uitblijven.

's-Gravenhage, Februari 1909.

Mr. J. H. W. Q. TER SPILL.